

ĮVADAS

Haus Hohe Halde, Gštaig gatvė 38, Garmišas-Partenkirchenas, Vokietijos Alpės, 1945 metų rugpjūčio 24 diena.

Kambaryje susirinkę vyrai buvo labai skirtingi.

Bet juos vienijo bendra paslaptis.

Karas pasibaigė prieš tris su puse mėnesio.

Vyrai apsistojo dideliame name, nuožulnių gatvelių raizgalynės pakraštyje. Tuo metu tai buvo pati madingiausia vieta sename Garmišo-Partenkircheno kurorte, išgarsėjusiame prieš devynerius metus, kai čia vyko olimpinių žaidynių varžybos. Į slidinėjimo trasas vėrėsi nuostabus vaizdas: vienoje pusėje matėsi milžiniški kalnai, o kitoje, slėnyje, – mažo, tvarkingo Alpių miestelio stogai.

Čia gyveno geri žmonės. Kartais dideliame name skambėdavo balsai ar juokas. Vila buvo perpildyta. Grafi ir baronai, jų tolimi ir artimi giminaičiai, atvykę iš įvairių Vokietijos žemių, čia glaudėsi drauge su savo tarnais.

Kad niekas jiems netrukdytų, vyrai užsidarė kambaryje.

Nė vienas daug nekalbėjo, bet du dalykai buvo savaime aiškūs. Vyrai jaudinosi ir laukė atvykstant svečių.

Jie negalėjo ramiai nustygti vietoje, o kambaryje tvyrojo nejauki tylą.

Susitikimo iniciatorius – aukštas retaplaukis, kuriam tuoj sukaks keturiasdešimt.

Vyras vienu metu skleidė ir šilumą, ir šaltį; jam natūraliai visi pakludavo. Jis vadovavo armijai kruvinose kautynėse visoje Europoje. Jo kūnas buvo nusėtas randų – kulų, kurios jo nepažūdė, žymės atrodė kaip suvenyrai. Kartais šį žmogų kamuodavo siaubingi skausmai ir reumatas. Tai, kad jis apskritai yra gyvas, buvo tikras stebuklas.

Ilgasis karas jau pasibaigė, bet prakaulaus veido vyras kovojo dar vieną, asmeninę kovą, kurią privalėjo laimėti. Karo didvyris ir legendinis vokiečių kalnų pėstininkas pulkininkas Francas Pfaiferis daug ką pastatė ant kortos. Ne tik patikimo kareivio reputaciją, bet ir visą ateitį.

Vasaros mėnesiais jis buvo vienas iš labiausiai ieškomų žmonių pietinėje Vokietijoje. Ilgą laiką Francui Pfaiferiui pavyko išlikti nepastebėtam. Amerikiečių policijai jis buvo tarsi ore išnykstantis vaiduoklis. Taip jau nutiko daug kartų.

Okupuotoje šalyje veikiantys agentai norėjo susekti pulkininką dėl paprastos priežasties. Buvo žinoma, kad Francas Pfaiferis kažkur paslėpė paskutinius Vokietijos turtus – auksą ir valiutą. Trečiasis Reichas žlugo, ir dabar šie lobiai priklausė nacių nuniokotoms šalims.

Šiandien jo gyvenimas, kaip asmens, paskelbto už įstatymo ribų, pasibaigtų. Jeigu viskas vyks taip, kaip tikisi Francas Pfaiferis, jis greit galės būti laisvas ir jam nebus pateikiami jokie kaltinimai. Ir ne tik jam – pulkininko draugams, taip pat įsitraukusiems į šią aferą, būtų

panaikinti visi įtarimai.

Šalia Franco Pfaiferio sėdėjo kitas bavaras, infiltruotas SS pareigūnas.

Draugai tamsiaplaukį atletiską Frydrichą Rauchą pravardžiuodavo Fritcu. Francas Pfaiferis buvo vienas iš tų, kurie turėjo teisę jį taip vadinti. Šie du vyrai buvo pažįstami jau seniai. Jie susipažino Berchtesgadene, pietryčių Bavarijos pakraštyje. Šis miestelis buvo svarbus nacių elitui tiek 1930 metais, tiek ir karo metais.

Iš dalies Frydrichas Rauchas buvo kariškis. Vienu metu jis tarnavo pagarsėjusiame *Panzer SS* kariniame dalinyje, divizijoje, kuri buvo tituluojama kaip Adolfo Hitlerio asmens sargybinių SS grupė.

Dar prieš tai jis buvo policijos pareigūnas ir vienas pirmųjų Hitlerio pasekėjų. Frydrichas Rauchas gimė Miunchene, mieste, dažnai vadiname nacių partijos lopšiu. Jaunystėje, Alaus pučo metu, jis kovojo drauge su būsimuoju fiureriu. Naciai niekada nepamiršo šio jaunuolio pastangų, nors solidesnės padėkos teko palaukti, kol Hitleris užėmė valdžią.

Pastaruosius metus SS karininkas ir buvęs policininkas gyveno Berlyne ir buvo fiurerio apsaugos vadas, atsakingas už Hitlerio asmeninę apsaugą.

Dabar diktatorius negyvas, o Frydricho Raucha darbas pagaliau artėjo į pabaigą. Prieš šešis mėnesius jis paliko sostinę ir atvyko į Bavariją kaip slaptasis patarėjas.

Ar tik ne Frydricho Raucha nematoma ranka ir tylūs nurodymai reguliavo turtų judėjimą reikiama kryptimi, kad jie patektų pas jo seną bičiulį Francą Pfaiferį?

Hubertas fon Bliucheris buvo jauniausias toje draugijoje, bet jo dominavimas – aiškiai juntamas. Be jokios abejonės, tarp šio susitikimo iniciatorių jis spinduliavo didžiausią charizmą. Šis aukštas ir lieknas jaunuolis buvo kilęs iš garsios aristokratų giminės, jo tėvas dirbo diplomatu Švedijoje ir Suomijoje.

Dvidešimtmetis Hubertas fon Bliucheris gimė Stokholme, o jo krikštatėvis Svenas Hedinas buvo vienas žinomiausių švedų XX-ojo amžiaus pradžioje.

1945 metų rugpjūčio 24-oji buvo svarbi šiam charizmatiškam jaunuoliui. Jis ketino palikti karo nusiaubtą Vokietiją ir tęsti mokslus, o labiausiai jį traukė Švedija. Todėl jaunuolis negalėjo turėti neišspręstų problemų su naujaisiais šalies vadovais amerikiečiais. Išvykti iš Vokietijos jau ir taip bus nelengva.

Laikas išvykti buvo palankus, kitos tokios galimybės galėjo ir nepasitaikyti. Dvidešimtmetis Hubertas fon Bliucheris jau buvo tikras oportunistas ir suvokė, kad galimybėmis reikia naudotis, kai tik jos pasitaiko. Nors ir jaunas, iš patalpoje buvusių žmonių jis geriausiai mokėjo derėtis.

Tačiau šį kartą pirkinio kainą su okupantais derino kalnų pėstininkų pulkininkas Francas Pfaiferis.

Iš tiesų, dėl visko jau buvo sutarta.

Susirinkę vyrai laukė amerikiečio pareigūno, tiksliau, vokiečių kilmės amerikiečio, karo metais dirbusio drauge su įtakingu JAV kariuomenės generolu. Dabar šis pareigūnas ir jo palyda vyko į *Haus Hohe Halde* vilą, kur jų laukiantys vyrai buvo pasiruošę perduoti krūvą suglamžytų banknotų, kad tik jiems netektų sėsti į kalėjimą.

Šie pinigai anksčiau priklausė Vokietijos bankui. Jie drauge su auksu ir brangakmeniais paskutiniaisiais karo metais buvo nugabenti į Alpes ir ten paslėpti, nes naciai nenorėjo rizikuoti, kad šie turtai nepatektų sąjungininkams į rankas.

Pinigai buvo paskutinė išlikusi lobio dalis. Tačiau kaip jie atsidūrė *Haus Hohe Halde* viešbutyje, prabangiausiame miesto name? Ir kodėl pinigai buvo patikėti šiems tokiems skirtingiems žmonėms, tapusiems paskutiniais nacių lobio saugotojais?

Ir kaip čia įsivėlė Sveno Hedino krikštasūnis?

Tai ilga istorija, prasidėjusi 1924 metų gruodį, žiemiškame, tačiau tais metais neįprastai šiltame Stokholme.

Taigi susitikime su vagimis, žudikais, korumpuotais pareigūnais, naktinio klubo *Širdžių karalienė* žvaigždėmis ir žmonėmis, bandžiusiais atstatyti gyvenimą į normalias vėžes.

Tai nacių aukso istorija.

Nuo seniausių laikų visame pasaulyje auksas buvo valiutos atitikmuo. Aukso atsargos buvo pinigų sistemos pagrindas. Pagal šią sistemą monetos ir vekseliai buvo susiejami su tam tikru aukso ar kito brangiojo metalo kiekiu.

Tai vadinama ekvivalentu ir gali būti sunkiai suvokiama šiais laikais, kai naudojamės kreditinėmis kortelėmis ar tiesiog persiunčiame nematomus pinigus pasinaudoję mobiliųjų telefonų programėlėmis. Kaip parodyti, kad esi turtingas, kai neturime rankose realių pinigų, nors mūsų banko sąskaitose matomi šešiaženkliai, septynženkliai ar net aštuonženkliais skaičiai?

Tuometis pinigų vertinimas pagal aukso kiekį buvo logiškesnis.

Net jei dabar aukso ekvivalentas nenaudojamas, teoriškai ankstesnės kartos galėjo išsigryninti pinigus valstybei atiduodamos auksą. Šis istorinis kontekstas yra viena iš priežasčių, kodėl valstybės iki šiol saugo aukso rezervą.

Tačiau šiandien auksas naudojamas visiškai kitiems tikslams.

Turėti aukso atsargų yra svarbu, tačiau jis daugiau nebesiejamas su valiuta. Dabar auksas saugomas su nacionaline valiuta ir sudaro tam tikrą apsauginę sieną, vadinamą *užsienio valiutos atsargomis*, kuris užtikrina valstybės finansinį stabilumą.

Turėdamos aukso atsargų valstybės gali dalyvauti tarptautinėje rinkoje, taip įrodydamos savo valiutos vertę. Užsienio valiutos atsargos taip pat gali būti naudojamos kaip kreditai bankams, turintiems likvidumo problemų. Šitaip nutiko per paskutinę finansinę krizę, kai valstybės sukauptas auksas laikinai buvo pakeistas į dolerius, vėliau skolintus Švedijos

bankams.

Pasaulyje daugiausia aukso atsargų sukaupta Jungtinių Amerikos Valstijų karinėje *Fort Knox* bazėje. Beveik trečdalis valstybei priklausančių aukso atsargų yra saugoma seife, kuris atsparus sprogimams.

Daug aukso atsargų sukaupta ir Trednidlo gatvėje Londone. Anglijos bankui priklausantis požeminis seifas, įrengtas praėjusio amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje, naudojamas iki šiol. Seifą saugo didžiulės durys, kurias galima atrakinti tik panaudojus kelis raktus. Naudojant juos kartu, atrakinama šiuolaikiška spyna, reaguojanti į slaptažodžius ir turinti balso atpažinimo funkciją.

Valstybiniam Švedijos bankui priklauso 125,7 tonos aukso, tai prilygsta 10 tūkstančių aukso luitų. Jei visus šiuos luitus surikiuotume vieną šalia kito, jų ilgis siektų 2 500 metrų, jei luitus sustatytume vieną ant kito, jų aukštis siektų 400 metrų – tai prilygtų penkioms Laisvės statuloms.

Didžioji dalis Švedijos aukso yra laikoma skirtinguose bankuose užsienyje.

Apie 15,2 tonas aukso, kurios laikomos kažkur Švedijoje, žino tik saujelė žmonių.

Beveik pusė Švedijai priklausančio aukso yra saugoma Londone, ten vyksta didžiausia prekyba auksu. Kadangi Anglijos valstybinis bankas yra šalies centre, aukso atsargos visada gali būti parduotos per labai trumpą laiką.

Išgauti auksą gamtoje labai sunku. Nuo to laiko, kai auksą pradėjo pardavinėti, žmonės ieškojo būdų jį pasigaminti. Viduramžių alchemikai nebuvo pirmieji – senovės Egipto ir Kinijos gyventojai jau daug anksčiau įvairiais būdais bandė pasigaminti šio tauraus metalo.

Nesąžiningieji visada ieškodavo lengvesnio būdo gauti aukso – tiesiog stengdavosi jį pavogti.

Karo metu prieš centrinis bankas nuolat tapdavo viliojančiu taikiniu.

XX amžiaus ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje ir penktojo dešimtmečio pradžioje Europą apiplėšė nesąžiningiausi ir žiauriausi vagys pasaulio istorijoje.

Šios vagystės iš dalies finansavo Trečiojo Reicho karinį mechanizmą, tačiau naciai nepanaudojo viso pagrobto turto. Prieš karo pabaigą didelės pinigų sumos buvo paslėptos.

Sąjungininkai jau 1945 metais susigrąžino dalį pinigų.

Bet ne viską.

2017 metų rugsėjo 27 diena, Viduržemio jūros pakrantė

„Ar nacių auksas galėjo būti mitas? Kas tuomet yra tie aukso luitai, kuriuos radau?“

Ianas Sajeris (Ian Sayer) išsišiepia ir mojuoja rankomis. Jis pakelia rankas į viršų ir suima du nematomus aukso luitus, tarsi prisimindamas tą akimirką, kai iš tikrųjų laikė auksą, kadaise priklausiusį Vokietijos bankui.

Britų milijonierius žino, apie ką kalba. Jis pirmasis pradėjo vartoti frazę *nacių auksas*.

Mes susitikome britų verslininko, rašytojo Iano Sajerio namo kieme, ant kalvų, nuo kurių atsiveria Viduržemio jūra. Anksčiau jam priklausė didelė, inovatyvi transporto kompanija Didžiojoje Britanijoje. Šiuo metu visą turtą Anglijoje ir vilą Nicoje vyras yra pardavęs.

Nors greitai spalį, lauke vis dar šilta ir saulėta. Mes sėdime prie baro po šiaudiniu stogu, pakeltu ant apvalios medinės konstrukcijos. Tai primena Vakarų Indiją. Mus gaivina nuo kalnų dvelkiantis vėjelis.

Septyniasdešimt dvejų Ianas Sajeris kalba greitai ir emociškai.

Pagrindinis pastatas, užimantis nemažą teritorijos dalį, labai primena rūmus. Namo fasadas visai nesukelia minčių apie pasaulinį karą, tačiau viduje yra tikra laiko mašina. Pakanka tik žengti žingsnį pro kolonas ir būsi sugrąžintas 75 metus atgal.

Beveik pusę 10 tūkstančių kvadratinų metrų vilos ploto užima Iano Sajerio archyvas. Archyve sukaupta ko gero didžiausia privati Antrojo pasaulinio karo dokumentų ir nuotraukų kolekcija. Ant sienų stikliniuose rėmeliuose sukabintos archyvo lobių kopijos.

Čia yra ir lemtingasis Nevilio Čemberleno (Neville Chamberlain) laiškas Lordui Beverbrukui (Lord Beaverbrook), datuotas tą 1940 metų gegužės vakarą, kai ministras pirmininkas atsistatydino. Čia yra ir paskutinė žinutė, kurią Adolfas Hitleris išsiuntė iš savo fiurerio bunkerio: „Aš nusprendžiau pasilikti Berlyne.“

Ant Iano Sajerio sienos taip pat galima perskaityti Karlo Dionitco (Karl Dönitz) paskutinį oficialų laišką, parašytą 1945 metų gegužės 6 dieną. Laiške laivyno admirolas suteikia leidimą Alfredui Jodliui (Alfred Jodl) derėtis dėl paliaubų Jungtinių Valstijų vado D. Eizenhauerio (D. Eisenhower) būstinėje.

„Esu apsėstas Vokietijos banko aferos“, – prieš išvykdamas į šią kelionę rašiau viename elektroniniame laiške.

Ianas Sajeris iš karto viską suprato. Jis labai daug žino apie Vokietijos Reichsbanko turtus – auksą, valiutą ir brangakmenius – ir apie tai, kas jiems nutiko Antrojo pasaulinio karo metais ir vėliau. Ir štai pagaliau svečiuojusi pas jį, kad galėčiau iš arčiau apžiūrėti dalį jo neįtikėtino archyvo.

2005 metų vasarą rimtai susidomėjau nacių aukso istorija. Rugpjūtį driokstelėjo žinia: buvo 99 procentų tikimybė, kad tyrinėtojas-mėgėjas Lenkijoje rado fantastišką auksą lobį.

Naujiena pasitikta skeptiškai. Keletas lobio daiktų buvo persmelkti mistika ir spėlionėmis, jog tai galėtų būti nacių auksas. Tačiau tai nesutrukdė pašėlusiams lobių ieškotojams – dauguma iš jų tėra mėgėjai – burtis į tam tikrose vietose ir tikėtis ten ką nors surasti. Nuo 1945 metų, neskaitant keleto išimčių, nebuvo rasta jokių nacių aukso lobių.

Patikėti, kad Lenkijoje rastas lobis iš tiesų galėtų būti nacių auksas, paskatino viena aplinkybė: šalies vyriausybė radinį patvirtino.

Šis lobis buvo rastas po ilgų paieškų užminuotuose Pelėdų kalnuose Žemutinėje Silezijoje. Buvo tikima hipoteze, kad paskutinėmis karo dienomis šioje teritorijoje, kažkuriame tunelyje, buvo paslėpti traukinių vagonai, prikrauti aukso ir slaptų dokumentų. Metų metus įvairūs kasinėtojai, į pagalbą pasitelkę radarus, ieškojo šios slėptuvės.

Pagal naujausius duomenis, traukinys yra po žeme tarp nutiestų bėgių ir *Toyotos* prekybos punkto netoli Valbžycho.

Pasitelkus vaizduotę iš tiesų įmanoma patikėti, kad pradedančiųjų tyrinėtojų ir lobių ieškotojų Andrėjaus Richterio (Andreas Richter) ir Petro Koperio (Piotr Koper) radarai iš tiesų parodė, kad po žeme gali būti kažkas paslėpta.

Apie šią naujieną informavo televizijos naujienų kanalai, pirmuosiuose laikraščių puslapiuose pasirodė straipsniai, o lobiai radėjai pareikalavo iš valstybės 10 procentų lobiai vertės.

Deja, visa tai buvo per daug gerai, kad būtų tiesa.

Į tariamo lobiai vietą atvyko Krokuvos universiteto mokslininkai-ekspertai. Žurnalistai iš viso pasaulio jau buvo spėję atvykti ir išvykti iš šios vietos. Atlikę papildomą tyrimą, ekspertai priėjo visai kitokią išvadą.

„Ten nėra jokio traukinio, – 2015 metų gruodį pakomentavo tyrėjų komandos darbus jų vadovas Janušas Madėjus (Janusz Madej). – Tai, ką radarai parodė kaip traukinį, tebuvo natūralios požeminės anomalijos, o pirmieji radarų duomenys galėjo būti paveikti virš bėgių einančių traukinio kabelio linijų.“

Iš projekto buvo pasijuokta. Lenkijos vyriausybė tyliai iškentė gėdą.

Į neigiamą komentarą žiūrėta skeptiškai. Lobių ieškotojai nenuleido rankų ir tęsė paieškas.

Kitose šalyse nacių aukso istorija buvo priimta kaip viešųjų ryšių triukas, kuriuo siekta pritraukti daugiau turistų į gana skurdų regioną, nes pajamos iš kasybos jau daugelį metų stabiliai mažėjo.

Ar yra nors menka viltis, kad lobių ieškotojai vieną gražią dieną visgi suras traukinį, pilną aukso, palaidotą po žeme kažkur pietvakarių Lenkijoje?

„Ne, tai nesąmonė“, – nusijuokia autorius Ianas Sajeris ir paaiškina, kokia neįtikėtina ši hipotezė.

Kai Lenkijoje vyko aukso karštinė, Ianas Sajeris buvo ekspertas ir išsakė savo nuomonę laikraščių straipsniuose ir keliuose interviu televizijai. Anot jo, šioje teritorijoje per karą niekada nebuvo didelio kiekio aukso. Ir nėra jokių oficialių dokumentų, kurie patvirtintų, kad lobis atgabentas būtent į šias vietas.

Ianą Sajerį stebina lenkiško lobiai paieškų absurdas. Tačiau jis teigia, kad dėl lobiai kilusi isterija 2015 metais galėjo prisidėti prie išaugusių jo knygų pardavimo, nors jose pasakojama apie visiškai kitą aukso lobiai.

1984 metais buvo išleista knyga *Nazi Gold*¹, kurią Ianas Sajeris parašė bendradarbiaudamas su Daglu Botingu (Douglas Botting). 1998 ir 2003 metais buvo išleisti nauji leidimai. Nuo 2014 metų kasmet išspausdinamas naujas leidimas, o 2018 metais ši knyga išversta ir į vokiečių kalbą.

Dabar knygos paklausa yra didžiausia nei kada nors.

33 metų senumo knygos, kurioje, priešingai, nei manoma Lenkijoje, pasakojama apie tikrą lobį Bavarijos Alpėse, pardavimai išlieka labai įspūdingi.

Knygoje *Nazi Gold* aprašoma tikra istorija apie tai, kaip karo pabaigoje iš Vokietijos banko be pėdsakų pradingo didelis kiekis aukso ir valiutos. Šitą įvykį savo laiku bandė ištirti okupacinė amerikiečių valdžia.

Buvo nustatyta daug įtariamųjų, tačiau oficialūs kaltinimai niekam nebuvo pareikšti.

Kai karinė valdžia išsikvėpė, tyrimų ėmėsi naujos pajėgos. 1950 metais visuomenė pirmą kartą galėjo susipažinti su tyrimu – žurnale *Wochenende* („Savaitgalis“) buvo išspausdintas straipsnis *Kas nutiko Vokietijos Reicho auksui*. Jo autorė Henrieta fon Širach (Henriette fon Schirach) anksčiau buvo išteklėjusi už Hitlerjugendo (tai sukarinta jaunimo organizacija) lyderio Balduro fon Širacho (Baldur von Schirach).

Po šešerių metų pasirodė britų rašytojo V. Stenlio Moso (W. Stanley Moss) straipsnis knygoje *Gold is Where You Hide it*² (Andre Deutsch, 1956).

Stenlio Moso biografija yra beveik tokia pati įspūdinga kaip ir istorija apie nacių auksą. Karo metu jis priklausė specialiosioms pajėgoms ir vykdė vieną nutrūktgalviškiausių Antrojo pasaulinio karo operacijų – vokiečių generolo Heinricho Kreipo (Heinrich Kreipe) pagrobimą Kretoje.

Po karo V. Stenlis Mosas tapo žurnalistu ir pradėjo rašyti knygas. Norėdamas išsiaiškinti, kas iš tiesų nutiko nacių auksui, kartu su senu kolega agentu Endriu Kenedžiu (Andrew Kennedy) Mosas ėmėsi privataus tyrimo.

Galiausiai jie padarė kelias išvadas ir iškėlė naujų hipotezių.

Po trisdešimties metų estafetę perėmė Ianas Sajeris ir Daglas Botingas. Jie drauge išleido knygą labai ilgu pavadinimu – *Nazi Gold: The Sensational Story of the World's Greatest Robbery – and the Greatest Criminal Cover-Up*³ (1984).

Ši knyga yra be galo ambicingas užmojis išsiaiškinti nacistinės Vokietijos banko mįslę. Kol kas tai geriausia knyga, tyrinėjanti šią temą.

„Aš dar pridurčiau, kad ši knyga suteikė pavadinimą visai naujam žanrui. Taip atsirado naujas terminas *nacių auksas*“, – tvirtino knygos bendraautoris Ianas Sajeris, drauge su manimi sėdėdamas sode, verandos šešėlyje.

Už tai, kad Iano Sajerio knyga buvo išleista, labiausiai reikėtų padėkoti Gineso rekordų knygai. Tuo metu nacių lobio istorija Gineso rekordų knygoje buvo minima kaip ilgiausiai neišnarpliota vagystė ir abu būsimieji autoriai pirmą kartą apie tai perskaitė būtent šioje knygoje.

Nors po 1950 metų visi nusikaltimo pėdsakai jau buvo atvėسę, Ianas Sajeris ir Daglas Botingas turėjo pranašumą prieš anksčiau šia tema rašiusius autorius. Įslaptinta informacija dabar buvo laisvai prieinama, o žmonės, kurie anksčiau nenorėjo kalbėti apie šią temą, pagaliau įsidrąsino ir davė interviu.

Didžiausias I. Sajerio ir D. Botingo pasiekimas buvo tas, kad jiems pavyko išnarplioti ankstesnius nesusipratimus, susijusius su nacių aukso. Tačiau ir jie nerado įrodymų, galinčių padėti nustatyti konkrečius asmenis, susijusius su aukso vagyste, nors jų išvados vedė tam tikra linkme.

Bet vis dar trūko kelių svarbių dėlionės detalių.

Abi knygas *Gold is Where You Hide It* ir *Nazi Gold* verta paskaityti norintiems įsigilinti į nacių aukso istoriją ir susidaryti savo nuomonę.

Nes ši istorija labai paini.

Aš pats šiuo klausimu susidomėjau po Lenkijos aukso fiasko.

Tada tiesiog perskaičiau visą literatūrą, kuri pasitaikė man po ranka. Knygose *Nazi Gold* ir *Gold is Where You Hide It* radau visą man rūpimą informaciją.

Knygoje perskaičiau fantastišką istoriją apie jaunuolį, gimusį Švedijoje, kurio krikštėvis buvo rašytojas ir avantiūristas Svenas Hedinas. Pasakojama, kad šis veikėjas prisidėjo prie dalies nacių lobio paslėpimo labai neįtikėtinoje vietoje.

Ianas Sajeris man suteikė prieigą prie didžiulio archyvo. Jis pasidalino transkribuotais interviu, garso ir vaizdo įrašais, kuriuose užfiksuoti nacių Vokietijos banko aferoje dalyvavę asmenys ir liudininkai, jau iškeliaavę amžinybėn.

Mano susidomėjimas vis labiau augo. Švedijos archyvuose radau niekada prieš tai nepublikuotos medžiagos apie vieną iš knygos veikėjų Hubertą fon Bliucherį ir jo šeimą.

Antrojo pasaulinio karo metais Hubertas fon Bliucheris su šeima gyveno Garmiše-Partenkirchene. Bliucherių giminė yra labai sena ir kilminga, pasklidusi po visą Vokietiją. Kai kurių asmenų giminystės ryšiams atsekti reikia peržvelgti net 600 metų senumo giminės istoriją, tad visi Bliucheriai yra labai tolimi giminaičiai.

Sveno Hedin archyve, priklausančiame Nacionaliniam archyvui, manęs laukė dar daugiau atradimų.

Tačiau labiausiai mane nustebino mano senelė.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui mano tėvo mamai Julijanai Meklin (Juliana Mäklin) buvo penkiolika metų, bet ji turėjo netikrą vyresnę seserį Gerdą Iversen (Gerda Iversen).

Per karą Gerda dirbo Vokietijos ambasadoje Helsinkyje, o ambasadoriumi tuo metu buvo Vipertas fon Bliucheris (Wipert von Blücher), Huberto fon Bliucherio tėvas.

Sandėlyje Julijana rado pluoštą senų laiškų. Juose buvo užfiksuotas susirašinėjimas tarp Viperto fon Bliucherio ir Gerdos Iversen – po karo jie ir toliau bendravo.

Prie laiškų kolekcijos buvo Gerdos prierasas: „Išsaugok šiuos laiškus kaip sunkių laikų dokumentus.“

Žinoma, man tai buvo neįtikėtinas sutapimas ir didžiulė sėkmė.

Gerdos Iversen laiškai, ypač Sveno Hedino susirašinėjimas su Bliucherių šeima, dar neišsprendžia nacių aukso mįslės, tačiau prideda naujų, įdomių, mažų detalių prie bendros dëlionės.